

**DELEGATURA UOKIK
W KATOWICACH**

Katowice, dnia 2004-08-30

RKT-61-80/04/HS

Decyzja Nr RKT 53/2004

I. Na podstawie art. 23 c) ust. 1 w związku z art. 23 a) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm: Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów działanie RETHMANN PUS Sp. z o.o. z siedzibą w Gliwicach przy ul. Kaszubskiej 2 polegające na:

1/ zawieraniu umów z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa z naruszeniem obowiązków wynikających z ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.) w zakresie uprawnienia konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, do odstąpienia od umowy bez podania przyczyn, poprzez złożenie stosownego oświadczenia na piśmie, w terminie 10 dni od zawarcia umowy,

2/ stosowaniu w umowach na wywóz nieczystości stałych, zawieranych z konsumentami postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, zapisu § 7 „*Zleceniobiorca zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku zmian cennika opłat oraz wzrostu kosztów cenotwórczych,*”

3/ stosowaniu w umowach na wywóz nieczystości stałych, zawieranych z konsumentami postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, zapisu § 7 „*Zleceniobiorca zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku wzrostu kosztów energii, paliwa, opłat za składowanie odpadów na wysypisku, opłat za korzystanie ze środowiska itp*”,

4/ stosowaniu w umowach na wywóz nieczystości stałych, zawieranych z konsumentami postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, zapisu § 12 „*Wszelkie ewentualne spory wynikłe ze stosowania niniejszej umowy rozstrzygać będzie Sąd Rejonowy właściwy dla siedziby Zleceniobiorcy,*”

5/ stosowaniu w umowach na wywóz nieczystości stałych, zawieranych z konsumentami postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, zapisu § 12 „*Wszelkie ewentualne spory wynikłe ze stosowania niniejszej umowy rozstrzygać będzie Sąd Rejonowy w Gliwicach*”

i **nakazuje się** zaniechanie ich stosowania.

II. Na podstawie art. 23 c) ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm: Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.

U. Nr 18, poz. 172 ze zm.) po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się RETHMANN PUS Sp. z o.o. z siedzibą w Gliwicach przy ul. Kaszubskiej 2 środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów,

- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 1 sentencji niniejszej decyzji polegające na umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów na wywóz odpadów komunalnych zapisów zgodnych z regulacjami ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.),
- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 2, ppkt 3, ppkt 4 i ppkt 5 sentencji niniejszej decyzji polegające na zaniechaniu stosowania niedozwolonych postanowień umownych w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów na wywóz odpadów komunalnych zawieranych z konsumentami.

III. Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm.; Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

postanawia się zobowiązać RETHMANN PUS Sp. z o.o. z siedzibą w Gliwicach przy ul. Kaszubskiej 2, do poniesienia kosztów niniejszego postępowania w wysokości 37,00 zł (słownie: trzydzieści siedem złotych).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej zwanego organem antymonopolowym) po uprzednim przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, wszczęto z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez RETHMANN PUS Sp. z o.o. z siedzibą w Gliwicach przy ul. Kaszubskiej 2 (dalej zwanej przedsiębiorcą), praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w postanowieniu Nr 1 z dnia 30.06.2004r. Organ antymonopolowy wskazał jakie działanie przedsiębiorcy może stanowić naruszenie art. 23 a) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 ze zm.; Dz. U. z 2003 Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004 Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 956 – zwanej także ustawą antymonopolową) - (karty nr 2-4).

Przedmiotem działalności przedsiębiorcy jest wywóz śmieci i odpadów oraz unieszkodliwianie odpadów (karta nr 14). Przedsiębiorca posiada zezwolenia na prowadzenie działalności wywozu odpadów komunalnych na obszarze (...) gmin województwa (...) (karty nr 21-22 i 40). Faktyczną działalność prowadzi na terenie miasta (...) oraz na terenie (...) innych miast i gmin takich jak: (...) (karta nr 40). Przedsiębiorca w ramach prowadzonej działalności stosuje wzorce umowy (karty nr 18-20 i 27-29). Ustalono, że:

A/ Wzorzec umowy A/2003 na wywóz odpadów komunalnych (karta nr 18) określa prawa i obowiązki stron, gdzie za wykonaną usługę przedsiębiorca pobierać będzie opłatę zgodną z obowiązującym cennikiem usług, będącym załącznikiem do umowy (§ 4). Przedsiębiorca zastrzega sobie prawo zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku wzrostu kosztów energii, paliwa, opłat za składowanie odpadów na wysypisku itp. (§ 8). Według tego wzorca umowy zawierane są na czas nieokreślony, a ich rozwiązanie może nastąpić po uprzednim 3 miesięcznym okresie wypowiedzenia. Ewentualne spory rozstrzyga Sąd Rejonowy w Gliwicach (§ 13).

B/ Wzorzec umowy na wywóz nieczystości stałych (karta nr 19) określa prawa i obowiązki stron, gdzie za wykonaną usługę przedsiębiorca pobierać będzie opłatę zgodną z obowiązującym cennikiem usług (§ 5). Przedsiębiorca zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku wzrostu kosztów energii, paliwa, opłat za składowanie odpadów na wysypisku, opłat za korzystanie ze środowiska itp. (§ 7). Według tego wzorca umowy zawierane są na czas nieokreślony, a ich rozwiązanie może nastąpić po uprzednim 3 miesięcznym okresie wypowiedzenia. Ewentualne spory rozstrzyga Sąd Rejonowy w Gliwicach (§ 12).

C/ Wzorzec umowy R/2003 na wywóz odpadów komunalnych (karta nr 27) określa prawa i obowiązki stron, gdzie wysokość opłaty za usługę uzależniona jest od ilości wywiezionych nieczystości (§ 4). Należności naliczane będą w oparciu o aktualnie obowiązujący cennik (§ 5). Według tego wzorca umowy zawierane są na czas nieokreślony, a ich rozwiązanie może nastąpić po uprzednim 1 miesięcznym okresie wypowiedzenia (§ 6). Ewentualne spory rozstrzyga Sąd Rejonowy w Gliwicach (§ 7).

D/ Wzorzec umowy Nr 000001 na wywóz nieczystości stałych (karty nr 28-29) określa prawa i obowiązki stron, gdzie za wykonaną usługę przedsiębiorca pobierać będzie opłatę zgodną z obowiązującym cennikiem usług (§ 5). Przedsiębiorca zastrzega sobie prawo zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku zmian cennika opłat oraz wzrostu kosztów cenotwórczych (§ 7). Według tego wzorca umowy zawierane są na czas nieokreślony, a ich rozwiązanie może nastąpić po uprzednim 3 miesięcznym okresie wypowiedzenia. Ewentualne spory rozstrzyga Sąd Rejonowy właściwy dla siedziby Zleceniobiorcy (§ 12). Zleceniobiorcą jest przedsiębiorca z siedzibą w Gliwicach.

Przedsiębiorca przesłał także umowy zawarte z konsumentami (karty nr 33-35). Umowa Nr 8536/B za wywóz nieczystości stałych określa prawa i obowiązki stron, gdzie za wykonaną usługę przedsiębiorca pobiera opłatę zgodną z obowiązującym cennikiem usług (§ 5). Przedsiębiorca zastrzega sobie prawo zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku wzrostu kosztów energii, paliwa, opłat za składowanie odpadów na wysypisku, opłat za korzystanie ze środowiska itp. (§ 7). Umowa zawarta jest na czas nieokreślony, a jej rozwiązanie może nastąpić po uprzednim 3 miesięcznym okresie wypowiedzenia. Ewentualne spory rozstrzyga Sąd Rejonowy w Gliwicach (§ 12). Umowa ta potwierdza stosowanie wzorca B. (karty nr 19 i 33). Umowy Nr 8574/B/2003 i 8599/B/2003 za wywóz nieczystości stałych określają prawa i obowiązki stron, gdzie za wykonaną usługę przedsiębiorca pobiera opłatę zgodną z obowiązującym cennikiem usług (§ 5). Przedsiębiorca zastrzega sobie prawo zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku zmian cennika opłat oraz wzrostu kosztów cenotwórczych (§ 7). Umowa zawarta jest na czas nieokreślony, a jej rozwiązanie może nastąpić po uprzednim 3 miesięcznym okresie wypowiedzenia. Ewentualne spory rozstrzyga Sąd Rejonowy właściwy dla siedziby Zleceniobiorcy (§ 12) Siedziba zleceniobiorcy to siedzi a przedsiębiorcy w Gliwicach. Umowa ta potwierdza stosowanie wzorca D (karty nr 28-29 i 34-35). Przedsiębiorca przesłał także umowy zawarte z podmiotami posiadającymi status przedsiębiorcy. Umowy Nr 1493/A/2002 i Nr 1498/A/2002 na wywóz nieczystości i umowa Nr 012718/A/2003 na wywóz odpadów komunalnych zawierają w § 6 zapis, którego nie ma w umowach zawieranych z konsumentami, to jest że przedsiębiorca – wykonawca usługi „...nowy cennik zobowiązany jest dostarczyć Zleceniodawcy z miesięcznym wyprzedzeniem w stosunku do daty jego wprowadzenia.” (karty nr 36-38). Umowy z konsumentami zawierane są w lokalu przedsiębiorstwa, a także poza lokalem przedsiębiorstwa (karty nr 11 i 40). Przedsiębiorca zawierając umowy z konsumentami w lokalu przedsiębiorstwa oraz poza lokalem przedsiębiorstwa stosuje umowy o tej samej treści (karta nr 40). Przedsiębiorca obsługuje ok. (...) właścicieli nieruchomości - konsumentów (karta nr 11).

Przedsiębiorca nie uznał postawionych mu zarzutów. W zakresie zarzutu 1 – w opinii przedsiębiorcy umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa dotyczą świadczeń o charakterze ciągłym, spełnianych w oznaczonych okresach, a strony w umowie oznaczają, że zawierają ją na czas nieokreślony, a więc nie określają z góry czasu jej trwania. Bezterminowe zobowiązanie trwałe może być wypowiedziane przez każdą ze stron w dowolnym czasie bez potrzeby wystąpienia jakichś szczególnych okoliczności, stąd też konsument może umowę rozwiązać, nie tylko w pierwszych dziesięciu dniach jej stosowania, ale w terminie późniejszym. Konsumentowi przysługuje prawo wypowiedzenia umowy w każdym czasie oraz odstąpienia od umowy od

momentu dowiedzenia się w jakikolwiek sposób o istnieniu prawa. W opinii przedsiębiorcy w granicach swobody umów postanowienia o prawie odstąpienia nie muszą być zamieszczone w umowie. Umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa stanowią niewielki procent umów zawieranych z konsumentami. W zakresie zarzutu 2 i 3 – przedsiębiorca podniósł, że w umowach zastrzeżono prawo wypowiedzenia umowy bez wskazania przyczyn. W opinii przedsiębiorcy powołany w uzasadnieniu postanowienia Nr 1 wyrok Sądu Apelacyjnego powstał na kanwie innego stanu faktycznego i nie może mieć zastosowania w przedmiotowej sprawie. W zakresie zarzutu 4 i 5 – przedsiębiorca podniósł, że „skoro umowa określa uprawnienia i obowiązki stron, pisemne zawarcie umowy pociąga za sobą wyrażenie zgody także na określenie sądu właściwego dla rozpatrzenia sprawy powstałej z tytułu zawartej umowy.” Przedsiębiorca podniósł, że większość umów wykonywana jest w Gliwicach i gminach leżących we właściwości Sądu Rejonowego w Gliwicach. (karty nr 42-45).

Organ antymonopolowy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 23 a) ust. 1 ustawy antymonopolowej *przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.* Ustawa antymonopolowa w art. 23 a) ust. 2 stanowi: *za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.*

Stosownie do zapisu art. 4 pkt 11 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o konsumentie rozumie się przez to konsumenta w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.). Zgodnie z zapisem art. 22(1) K.c. *za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą.*

Każdy przedsiębiorca w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej zgodnie z art. 355 § 2 Kodeksu cywilnego zobowiązany jest do należytej staranności, w tym do przestrzegania przepisów i postępowania zgodnie z wymogami ustawy antymonopolowej.

Ustawa antymonopolowa reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, co wynika z treści art. 1 ust. 2 tej ustawy. Zbiorowy interes konsumentów znaczy dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą antymonopolową dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, jak i wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Ustawa antymonopolowa w odniesieniu do konsumentów chroni ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Działaniami antykonsumenckimi są jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerokiego kręgu uczestników rynku. Skutkami działań przedsiębiorcy dotknięci są konsumenci. Działanie przedsiębiorcy godzi w zbiorowy interes konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się do końca zidentyfikować, gdyż dotyczy konsumentów, z którymi zawarto umowy, w tym konsumentów z którymi zawarto umowy poza lokalem przedsiębiorstwa jak i potencjalnych konsumentów. Przedmiotowy przedsiębiorca, który świadczy usługi konsumentom, godzi w zbiorowy interes konsumentów, albowiem działaniami przedsiębiorcy dotknięty jest szeroki krąg konsumentów.

Ustawa z dnia 2 marca 2000r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm. – dalej zwana ustawą o ochronie niektórych praw konsumentów) obejmuje między innymi implementację dyrektywy EWG 85/577 z dnia 20.12.1985r. o ochronie konsumentów w umowach zawieranych poza lokalem handlowym¹. Pojawienie się tej regulacji jest działaniem w ramach wykonania art.

¹ OJ L 372/31 z dnia 31.12.1985r.

68 Układu Europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską z jednej strony a Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi z drugiej strony, sporządzonego w Brukseli 16 grudnia 1991r.²

Zgodnie z zapisem art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów *przez lokal przedsiębiorstwa rozumie się miejsce przeznaczone do obsługi publiczności i oznaczone zgodnie z przepisami o działalności gospodarczej*. Tak więc, w przedmiotowej sprawie, miejsce zawierania umów z konsumentami jakim jest miejsce zamieszkania konsumenta, nie jest lokalem przedsiębiorstwa. Podkreślenia wymaga fakt, że to przedsiębiorca świadczący konsumentom usługi wywozu odpadów komunalnych zobowiązany jest do należytej staranności. Pojęcie umowy zawartej poza lokalem przedsiębiorstwa obejmuje nie tylko umowę *sensu stricto* zawartą poza takim lokalem (art. 1 ust. 2) lecz także umowy zawarte wprawdzie w takim lokalu, lecz w wyniku zebrania ofert poza nim (art. 1 ust. 3)³. Istotne dla objęcia ochronnym działaniem ustawy jest zawarcie umowy poza lokalem przedsiębiorstwa. Obojętne natomiast jest, z czyjej inicjatywy nastąpiło nawiązanie kontaktu w tej sprawie.⁴ Ustawa dotyczy również umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa, gdy sama inicjatywy wizyty przedsiębiorcy w innym miejscu wyszła od konsumenta.⁵

Uprawnienie konsumenta, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa określa art. 2 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów stanowiący, że *konsument, który zawarł umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, może od niej odstąpić bez podania przyczyn, składając stosowne oświadczenie na piśmie, w terminie dziesięciu dni od zawarcia umowy. Do zachowania tego terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem. Nie jest dopuszczalne zastrzeżenie, że konsumentowi wolno odstąpić od umowy za zapłatą oznaczonej sumy (odstępne). W razie odstąpienia od umowy umowa jest uważana za niezawartą, a konsument jest zwolniony z wszelkich zobowiązań. To, co strony świadczyły, ulega zwrotowi w stanie niezmienionym, chyba, że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu. Zwrot powinien nastąpić niezwłocznie, nie później niż w terminie czternastu dni. Jeżeli konsument dokonał jakichkolwiek przedpłat, należą się od nich odsetki ustawowe od daty dokonania przedpłaty*. Zapis ten tylko konsumentowi daje prawo wycofania się z transakcji, prawo odstąpienia od umowy. Uprawnienie to nie może być w żaden sposób uwarunkowane lub ograniczone umową. Jest natomiast dopuszczalne ustalenie terminu dłuższego niż dziesięciodniowy (art.17). Przedsiębiorca podniósł, że konsumenci mają prawo wypowiedzenia umowy. Jak ustalono według stosowanego przez przedsiębiorcę wzorca umowy zawierane są na czas nieokreślony, a ich rozwiązanie może nastąpić po uprzednim 3 miesięcznym okresie wypowiedzenia. Podkreślenia wymaga, że ustalone przez strony zasady wypowiedzenia umowy nie stanowią o wykonaniu zagwarantowanego ustawą prawa konsumenta do odstąpienia od umowy. Określone ustawą prawa konsumentów zobowiązują przedsiębiorców do zgodnych z jej regulacjami działań. W przypadku umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa obowiązki przedsiębiorcy określa art. 3 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów. *Kto zawiera z konsumentem umowę poza lokalem przedsiębiorstwa, powinien przed jej zawarciem poinformować konsumenta na piśmie o prawie odstąpienia od umowy w terminie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 i wręczyć wzór oświadczenia o odstąpieniu, z oznaczeniem swojego imienia i nazwiska (nazwy) oraz adresem zamieszkania (siedziby); obowiązany jest także wręczyć konsumentowi pisemne potwierdzenie zawarcia umowy, stwierdzając jej datę i rodzaj oraz przedmiot świadczenia i cenę. Konsument na żądanie przedsiębiorcy, poświadcza na piśmie, że został poinformowany o prawie odstąpienia i że otrzymał wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy*.

Zgodnie z zapisem art. 5 pkt 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów, jej *przepisów o umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa, nie stosuje się do umów o charakterze ciągłym lub okresowym, zawieranych na podstawie ofert sprzedaży lub przez odwołanie się do ogłoszeń, reklam, cenników i innych informacji skierowanych do ogółu albo do*

² Dz. U. z 1994r. Nr 11, poz. 38

³ Ewa Łętowska. Ochrona niektórych praw konsumentów. Komentarz. 3 wydanie. Wydawnictwo C.H.Beck. Warszawa 2001r, str. 27

⁴ tamże str. 28

⁵ Ewa Łętowska Zarys Prawa. Prawo umów konsumenckich. 2 wydanie. Wydawnictwo CH.Beck 2002 str. 262

poszczególnych osób, jeżeli konsument mógł uprzednio zapoznać się z treścią otrzymanej oferty lub informacji pod nieobecność drugiej strony umowy, a zarazem w tej ofercie lub informacji, jak i w umowie zastrzeżono prawo konsumenta do odstąpienia od umowy w terminie dziesięciu dni od dnia jej zawarcia. Można przyjąć, że umowy zawierane pomiędzy przedsiębiorcą, a konsumentami są umowami o charakterze ciągłym. Powołany przepis przewiduje ochronę konsumenta przez zastrzeżenie, że prawo odstąpienia od umowy w terminie 10 dni od daty jej zawarcia musi zawierać oferta lub informacja jak i umowa zawierana poza lokalem przedsiębiorstwa. Przedsiębiorca nie wykonywał obowiązków nałożonych ustawą o ochronie niektórych praw konsumentów. W przedmiotowej sprawie w przypadku zawierania z konsumentami umów poza lokalem przedsiębiorstwa konsumenci nie są poinformowani w sposób pełny i rzetelny o swoich uprawnieniach do odstąpienia od umowy, stosownie do powołanego powyżej przepisu. W stosowanym przez przedsiębiorcę wzorcu umowy oraz w umowach zawieranych z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa brak zapisu zgodnego z art. 5 ust. 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów. Tak więc podnoszony przez przedsiębiorcę argument, że charakter ciągły umów zawieranych z konsumentami powoduje, że przepisów ustawy nie stosuje się – jest nietrafny. Powołany przez przedsiębiorcę przepis stanowi *...a zrazem ... jak i w umowie zastrzeżono prawo konsumenta do odstąpienia od umowy w terminie dziesięciu dni od dnia jej zawarcia.* W przedmiotowej sprawie stosowany wzorzec umowy oraz umowy zawierane z konsumentami poza lokalem przedsiębiorstwa nie zawierają określonej w ustawie klauzuli. Umowy zawierane z konsumentami mają charakter ciągły, zawarte są na czas nieokreślony. Umowy nie stanowią o jednorazowym wywozie odpadów komunalnych, lecz określają harmonogram i cykliczność ich wywozu. Zgodnie z regulacjami ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁶ właściciele, zarządcy i użytkownicy nieruchomości zapewniają w określonym zakresie utrzymanie czystości i porządku, i obowiązani są do udokumentowania korzystania z usług wywozu odpadów komunalnych. Podnoszona przez przedsiębiorcę zasada swobody umów nie zwalnia przedsiębiorcy z wykonywania obowiązków nałożonych ustawą. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera regulacje prawne o charakterze bezwzględnie obowiązującym i jest jedną z tych ustaw, do których odsyła art. 353(1) K.c. - dla określenia swobody umów. Niczym nie ograniczona swoboda umów prowadziłaby bowiem do zachwiania pozycji stron i podporządkowania kontrahenta słabszego podmiotowi silniejszemu, zaś równoprawna pozycja stron w umowach jest jednym z fundamentów prawa cywilnego. Zgodnie z doświadczeniem życiowym strony zawierające umowę działają racjonalnie, a w świetle powołanego przepisu strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Działania ograniczające samodzielność (swobodę kształtowania) nie mają charakteru bezprawnego, o ile podmiot gospodarczy realizuje uprawnienia, jakie daje mu obowiązujący przepis prawa. Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów są zachowaniami bezprawnymi, a więc sprzecznymi z obowiązującym porządkiem prawnym. Jak wykazano powyżej przedsiębiorca nie stosuje zasad ogólnych wynikających z ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów. Stąd też jego działanie jest bezprawne i godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie I podpunkt 1 sentencji decyzji.

Z analizy treści stosowanych przez przedsiębiorcę wzorców umowy i umów wynika, że niektóre postanowienia zawierają klauzule abuzywne, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy. Zapisy umów zawartych z konsumentami porównano do postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do jawnego rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) k.p.c. Uwzględniając zapis art. 479(43) k.p.c. oraz art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji, uznano, że zapisy stosowane w umowach zawieranych z konsumentami zawierają podobne do wpisanych do rejestru postanowienia i dotyczą podobnych sytuacji konsumenta, co opisano poniżej.

Wątpliwość wzbudziły następujące zapisy stosowanych przez przedsiębiorcę wzorców umowy (karty nr 19 i 28-29) stosowane w umowach zawieranych z konsumentami (karty nr 33-35), które

⁶ Dz. U. Nr 132, poz. 622 ze zm.

są niezgodne z art. 385 (3) pkt 20 k.c. stanowiącym, że *niedozwolonymi postanowieniami umów są te, które przewidują uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania kontrahentowi prawa odstąpienia od umowy.*

§ 7 stosowanego wzorca D umowy Nr 000001 na wywóz nieczystości stałych zawiera zapis „*Zleceniobiorca zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku zmian cennika opłat oraz wzrostu kosztów cenotwórczych*”. (karty nr 28-29 i 34-35).

Kwestionowany zapis § 7 jest niezgodny z art. 385 (3) pkt 20 k.c. Przedsiębiorca w przypadku zmiany cennika po zawarciu umowy, nie przyznaje konsumentom prawa odstąpienia od umowy. Według § 10 przewidziano trzymiesięczny okres wypowiedzenia umowy. W podobnej sytuacji Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 17.03.2003 sygn. akt I Aca 976/02 orzekł – uznaje się za niedozwolone i zakazuje ich stosowania (...) w umowach z konsumentami postanowień wzorca umowy o treści – „*czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów ponoszonych przez uczelnię i zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy zawsze przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego.*” W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny uznał, że kwestionowane „*postanowienie umowy pozwala na dowolną i jednostronną zmianę czesnego przez pozwanego, bez możliwości odstąpienia od umowy przez studenta (konsumenta – słabszego uczestnika tej umowy).*” Pod pozycją nr 59 wpisaną do rejestru w dniu 14.08.2003r. znajduje się zamieszczone powyżej postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone. Przedsiębiorca stosuje zapis „*Zleceniobiorca zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku zmian cennika opłat oraz wzrostu kosztów cenotwórczych*”.

Umieszczona w jawnym rejestrze klauzula dotycząca zmiany wysokości opłaty za naukę, zawiera określenia „*czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów,*” a jego odpowiednikiem jest użyte przez przedsiębiorcę w przedmiotowych umowach określenie „*w przypadku zmian cennika opłat oraz wzrostu kosztów cenotwórczych*”. Tak więc określenie czesne i określenie opłata są wyrażeniami podobnymi i dotyczą ceny. Klauzula umieszczona w jawnym rejestrze zawiera określenie – „*zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy*” jest podobna do stosowanego przez przedsiębiorcę zapisu „*Zleceniobiorca zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy*”, co wskazuje na to, że tylko jedna strona umowy ustala, zmienia jej istotne warunki. Przedsiębiorca w przypadku zmiany cennika usług po zawarciu umowy, nie przyznaje konsumentom prawa odstąpienia od umowy.

Umieszczenie przedmiotowego zapisu w jawnym rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone skutkuje tym, że z datą dokonania wpisu zabronione jest stosowanie niedozwolonych postanowień wzorców umów. Przedsiębiorca w § 7 umów zawieranych z konsumentami stosuje podobne postanowienie -wpisane do jawnego rejestru postanowień, które dotyczy podobnej sytuacji konsumenta.

Jak ustalono § 7 stosowanego wzorca B umowy na wywóz nieczystości stałych zawiera zapis *Zleceniobiorca zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku wzrostu kosztów energii, paliwa, opłat za składowanie odpadów na wysypisku, opłat za korzystanie ze środowiska itp.* (karty nr 19 i 33). Zapis ten stosowany jest w umowach zawieranych z konsumentami. (karta nr 33). Kwestionowany zapis § 7 jest niezgodny z art. 385 (3) pkt 20 k.c. Przedsiębiorca w przypadku zmiany cennika po zawarciu umowy, nie przyznaje konsumentom prawa odstąpienia od umowy. Według § 10 przewidziano trzymiesięczny okres wypowiedzenia umowy. W podobnej sytuacji Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 17.03.2003 sygn. akt I Aca 976/02 orzekł – uznaje się za niedozwolone i zakazuje ich stosowania (...) w umowach z konsumentami postanowień wzorca umowy o treści – „*czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów ponoszonych przez uczelnię i zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy zawsze przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego.*” W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny uznał, że kwestionowane „*postanowienie umowy pozwala na dowolną i jednostronną zmianę czesnego przez pozwanego, bez możliwości odstąpienia od umowy przez studenta (konsumenta –*

słabszego uczestnika tej umowy).” Pod pozycją nr 59 wpisaną do rejestru w dniu 14.08.2003r. znajduje się zamieszczone powyżej postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone.

Przedsiębiorca w umowach zawieranych z konsumentami stosuje zapis „Zleceniobiorca zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy w przypadku wzrostu kosztów energii, paliwa, opłat za składowanie odpadów na wysypisku, opłat za korzystanie ze środowiska itp”

Umieszczona w jawnym rejestrze klauzula dotycząca zmiany wysokości opłaty za naukę, zawiera określenia „czesne w następnych latach studiów może ulec zmianie w związku z uzasadnionym wzrostem kosztów,” a jego odpowiednikiem jest użyte przez przedsiębiorcę w przedmiotowych umowach określenie „w przypadku wzrostu kosztów energii, paliwa, opłat za składowanie odpadów na wysypisku, opłat za korzystanie ze środowiska itp”. Tak więc określenie chesne i określenie opłata są wyrażeniami podobnymi i dotyczą ceny.

Klauzula umieszczona w jawnym rejestrze zawiera określenie – „zostanie ustalone przez rektora zarządzeniem wiążącym strony umowy” jest podobna do stosowanego przez przedsiębiorcę zapisu „Zleceniobiorca zastrzega sobie prawo do zmiany wysokości opłat bez wypowiedzenia umowy”, co wskazuje na to, że tylko jedna strona umowy ustala, zmienia jej istotne warunki. Przedsiębiorca w przypadku zmiany cennika usług po zawarciu umowy, nie przyznaje konsumentom prawa odstąpienia od umowy.

Sąd Apelacyjny uznał, że wpisane do jawnego rejestru pod pozycją 59 i powołane postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone jest niezgodne z art. 385(3) pkt 20 K.c., albowiem pozwala na dowolną i jednostronną zmianę chesnego, bez możliwości odstąpienia od umowy przez konsumenta – słabszego uczestnika tej umowy. Umieszczenie przedmiotowego zapisu w jawnym rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone skutkuje tym, że z datą dokonania wpisu zabronione jest stosowanie niedozwolonych postanowień wzorców umów. Przedsiębiorca w § 7 umów zawieranych z konsumentami stosuje podobne postanowienie - wpisane do jawnego rejestru postanowień, które dotyczy podobnej sytuacji konsumenta. Podkreślenie wymaga fakt, że przedsiębiorca zawierając umowy z podmiotami posiadającymi status przedsiębiorcy (Umowa Nr 1493/A/2002 i Nr 1498/A/2002 na wywóz nieczystości i umowa Nr 012718/A/2003 na wywóz odpadów komunalnych) stosuje inne zapisy niż w umowach zawieranych z konsumentami. Powołane umowy zawierają w § 6 zapis, którego nie ma w umowach zawieranych z konsumentami, to jest że przedsiębiorca – wykonawca usługi „...nowy cennik zobowiązany jest dostarczyć Zleceniodawcy z miesięcznym wyprzedzeniem w stosunku do daty jego wprowadzenia.” (karty nr 36-38).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2002r. w sprawie sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz. U. Nr 180, poz. 1508 ze zm.) określa sądy właściwe dla gmin obsługiwanych przez przedsiębiorcę oraz gmin, na obszarze których przedsiębiorca może świadczyć usługi. Stosowany przez przedsiębiorcę w umowach zawieranych z konsumentami zapis wyłącza rozpoznanie sprawy przez sąd według właściwości przemiennej i zapis taki ogranicza uprawnienie konsumenta do wyboru miejsca skierowania pozwu. W sprawach konsumenckich przepisy k.p.c. nie zastrzegają właściwości wyłącznej.

Wątpliwość wzbudziły następujące zapisy stosowanych przez przedsiębiorcę wzorców umowy, które są niezgodne z art. 385 (3) pkt 23 k.c. stanowiącym że *niedozwolonymi postanowieniami umów są te, które wyłączają jurysdykcję sądów polskich lub poddają sprawę pod rozstrzygnięcia sądu polubownego polskiego lub zagranicznego albo innego organu, a także narzucają rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.*

Jak ustalono - § 12 stosowanego wzorca D umowy Nr 000001 na wywóz nieczystości stałych zawiera zapis „Wszelkie ewentualne spory wynikłe ze stosowania niniejszej umowy rozstrzygać będzie Sąd Rejonowy właściwy dla siedziby Zleceniobiorcy”. (karty nr 28-29 i 34-35). Stosowany przez przedsiębiorcę zapis wyłącza rozpoznanie sprawy przez sąd według właściwości przemiennej w świetle art. 33-36 k.p.c. i zapis taki ogranicza uprawnienie konsumenta do wyboru miejsca skierowania pozwu. W sprawach konsumenckich przepisy k.p.c. nie zastrzegają właściwości wyłącznej. Podobne niedozwolone postanowienia wzorców umów były oceniane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W podobnej sytuacji Sąd orzekł – „zapis ten

wyłącza rozpoznanie sprawy przed sądem właściwym według właściwości przemiennej, w świetle art. 33, 34, 35, 36 k.p.c. Nadto w przypadku zmiany siedziby pozwanego, zapis ten wyłącza sąd właściwy w myśl art. 30 k.p.c.” (wyrok z dnia 21.08.2002r. sygn. akt XVII Amc 50/01; podobnie wyrok z dnia 12.08.2002r. sygn. akt Amc 33/01 i wyrok z dnia 08.05.2002r. sygn. akt Amc 35/01). W rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone pod pozycją nr 41 wpisaną do rejestru w dniu 30.06.2003r. znajduje się następujące postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone „Wszelkie spory wynikłe na tle zawartej umowy podlegają wyłączności sądu powszechnego dla siedziby firmy przyjmującej zamówienie.” Przedsiębiorca w umowach zawieranych z konsumentami stosuje zapis „Wszelkie ewentualne spory wynikłe ze stosowania niniejszej umowy rozstrzygać będzie Sąd Rejonowy właściwy dla siedziby Zleceniobiorcy.” Zleceniobiorcą jest przedsiębiorca z siedzibą w Gliwicach. Faktyczną działalność prowadzi na terenie kilkunastu gmin województwa (...). Umieszczona w jawnym rejestrze klauzula dotycząca właściwości sądów, zawiera określenia „Wszelkie spory wynikłe na tle zawartej umowy,” a jego odpowiednikiem jest użyte przez przedsiębiorcę w przedmiotowych umowach określenie „Wszelkie ewentualne spory wynikłe ze stosowania niniejszej umowy”. Określenia te są wyrażeniami podobnymi.

Klauzula umieszczona w jawnym rejestrze zawiera określenie – „podlegają wyłączności sądu powszechnego dla siedziby firmy przyjmującej zamówienie.” jest podobna do stosowanego przez przedsiębiorcę zapisu „rozstrzygać będzie Sąd Rejonowy właściwy dla siedziby Zleceniobiorcy”. Określenia te są wyrażeniami podobnymi.

Umieszczenie przedmiotowego zapisu w jawnym rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone skutkuje tym, że z datą dokonania wpisu zabronione jest stosowanie niedozwolonych postanowień wzorców umów. Przedsiębiorca w § 12 umów zawieranych z konsumentami stosuje podobne postanowienie -wpisane do jawnego rejestru postanowień, które dotyczy podobnej sytuacji konsumenta.

Jak ustalono - § 12 stosowanego wzorca B umowy na wywóz nieczystości stałych zawiera zapis „Wszelkie ewentualne spory wynikłe ze stosowania niniejszej umowy rozstrzygać będzie Sąd Rejonowy w Gliwicach.” (karty nr 19 i 33). Stosowany przez przedsiębiorcę zapis wyłącza rozpoznanie sprawy przez sąd według właściwości przemiennej w świetle art. 33-36 k.p.c. i zapis taki ogranicza uprawnienie konsumenta do wyboru miejsca skierowania pozwu. W sprawach konsumenckich przepisy k.p.c. nie zastrzegają właściwości wyłącznej. Podobne niedozwolone postanowienia wzorców umów były oceniane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W podobnej sytuacji Sąd orzekł – „zapis ten wyłącza rozpoznanie sprawy przed sądem właściwym według właściwości przemiennej, w świetle art. 33, 34, 35, 36 k.p.c. Nadto w przypadku zmiany siedziby pozwanego, zapis ten wyłącza sąd właściwy w myśl art. 30 k.p.c.” (wyrok z dnia 21.08.2002r. sygn. akt XVII Amc 50/01; podobnie wyrok z dnia 12.08.2002r. sygn. akt Amc 33/01 i wyrok z dnia 08.05.2002r. sygn. akt Amc 35/01).

W rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone pod pozycją 41 wpisaną do rejestru w dniu 30.06.2003r. znajduje się następujący zapis „Wszelkie spory wynikłe na tle zawartej umowy podlegają wyłączności sądu powszechnego dla siedziby firmy przyjmującej zamówienie.” W przedmiotowym rejestrze pod pozycją 76 wpisaną do rejestru w dniu 14.08.2003r. znajduje się następujący zapis „Strony wykorzystają wszelkie możliwości do polubownego rozwiązania ewentualnych spraw wynikających z niniejszej umowy. Sprawy wymagające rozstrzygnięcia sądowego będą prowadzone przed Sądem Rejonowym w Tychach lub przed Sądem Okręgowym w Katowicach.” Następnie pod pozycją 77 wpisaną do rejestru w dniu 14.08.2003r. znajduje się następujące niedozwolone postanowienie wzorca umowy „Strony niniejszej umowy zobowiązują się do dołożenia wszelkich starań w celu polubownego rozstrzygnięcia ewentualnych sporów. Sądem właściwym do rozstrzygania będzie sąd miejsca siedziby EFB.” W rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone znajdują się następujące zapisy: „Wszelkie spory wynikłe na tle zawartej umowy” (poz. 41), „Sprawy wymagające rozstrzygnięcia sądowego” (poz. 76), a ich odpowiednikiem jest użyte przez przedsiębiorcę w przedmiotowych umowach określenie „Wszelkie ewentualne spory wynikłe ze stosowania niniejszej umowy”. Określenia te są wyrażeniami podobnymi. W rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone znajdują się następujące zapisy: „...będą prowadzone

przed Sądem Rejonowym w Tychach lub przed Sądem Okręgowym w Katowicach” (poz. 76), „...sąd miejsca siedziby EFB.” (poz. 77). Przedsiębiorca w umowach zawieranych z konsumentami stosuje zapis „...rozstrzygać będzie Sąd Rejonowy w Gliwicach”. Siedziba przedsiębiorcy mieści się w Gliwicach, przy czym posiada zezwolenie na prowadzenie działalności wywozu odpadów komunalnych na obszarze (...) gmin województwa (...). Aktualnie działalność prowadzi na terenie miasta (...) oraz na terenie (...) innych miast i gmin takich jak (...). Określenia stosowane przez przedsiębiorcę i określenia zamieszczone w jawnym rejestrze są określeniami podobnymi, albowiem wskazują konsumentowi jaki sąd jest właściwy do rozstrzygania sporów. W przedmiotowej sprawie stosowany w umowach zawieranych z konsumentami zapis może wyłączać rozpoznanie sprawy przez sąd właściwy miejscowo w przypadku, gdy miejsce zamieszkania lub siedziby konsumenta będzie inne niż miejsce siedziby przedsiębiorcy. Z tego względu konsument może być zmuszony do prowadzenia procesu w miejscu siedziby przedsiębiorcy, co może być niekorzystne dla konsumenta ze względu na dużą odległość, a także wyłącza rozpoznanie sprawy przez sąd według właściwości przemiennej. Umieszczenie przedmiotowych zapisów w jawnym rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone skutkuje tym, że z datą dokonania wpisu zabronione jest stosowanie niedozwolonych postanowień wzorców umów. Przedsiębiorca w § 12 umów zawieranych z konsumentami stosuje podobne postanowienie -wpisane do jawnego rejestru postanowień, które dotyczy podobnej sytuacji konsumenta.

Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Sąd dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis, i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ K.p.c.), spełniają one funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej *przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy*. Przedmiotem niniejszego postępowania było dokonanie oceny, czy przedsiębiorca stosuje niedozwolone postanowienia umowne, których wykorzystywanie w obrocie z konsumentami jest zabronione. Przez stosowanie niedozwolonych postanowień umownych rozumieć należy realizowanie zawartej umowy w oparciu o zakazane postanowienia, tak więc realizację umowy w sposób zakazany. Jak wykazano powyżej, przedsiębiorca naruszył prawo poprzez stosowanie zakazanych postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Posługiwanie się postanowieniem, które zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, po uznaniu go przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone jest zakazane z mocy prawa. Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd orzekając co do postanowienia, iż jest to niedozwolone postanowienie umowne stwierdza, iż kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, równocześnie rażąco naruszając jego interesy. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. przez niedozwolone postanowienie umowne uważa się, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można stwierdzić, iż praktyka polegająca na stosowaniu klauzuli z naruszeniem w art. 385(3) pkt 2 k.c. i stosowanie przez przedsiębiorcę klauzuli wpisanej do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umów, narusza zbiorowy interes konsumentów.

Zgodnie z zapisem art. 23 a/ ust. 2 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, godzące w zbiorowe interesy konsumentów. Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed godzącymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem (zakazanych przez przepisy innych ustaw) działaniach przedsiębiorców. Zamiarem ustawodawcy było uznanie za praktykę działań, które naruszyły przepisy innych ustaw. W przepisie art. 23 a ustawy antymonopolowej nie ma odwołania do konkretnych ustaw, z tego względu, że byłoby to sprzeczne z zasadami poprawnej legislacji, ale też niepotrzebnie ograniczało Prezesa Urzędu w jego decyzjach w sprawach niedozwolonych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Normy materialnoprawne istotne z punktu widzenia wydania decyzji znajdują się w innych ustawach, poza ustawą antymonopolową. Przedmiotowe normy wskazano w uzasadnieniu przedmiotowej decyzji.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie I podpunkt 2, 3, 4 i 5 sentencji decyzji.

Wobec powyższego, organ antymonopolowy przedstawione zachowanie przedsiębiorcy uznaje za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie ich stosowania.

Zgodnie z art. 23 c) ust. 2 ustawy antymonopolowej w decyzji, organ antymonopolowy może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu. W związku z powyższym określa się przedsiębiorcy środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów,

- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 1 sentencji niniejszej decyzji polegające na umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów na wywóz odpadów komunalnych zapisów zgodnych z regulacjami ustawy z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.),
- w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I ppkt 2, ppkt 3, ppkt 4 i ppkt 5 sentencji niniejszej decyzji polegające na zaniechaniu stosowania niedozwolonych postanowień umownych w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów na wywóz odpadów komunalnych zawieranych z konsumentami.

W związku z powyższym należało orzec jak w punkcie II sentencji.

Zgodnie z art. 75 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 72 ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku organ antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Niniejsze postępowanie zostało

wszczęte z urzędu. W wyniku tego postępowania organ antymonopolowy w punkcie I sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki w wysokości 37,00 zł związane z korespondencją organu antymonopolowego z przedsiębiorcą. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości 37,00 zł (słownie: trzydzieści siedem złotych). W związku z powyższym należało orzec jak w punkcie III sentencji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Na postanowienie zawarte w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral